

Rapport 88.09

Januari 1988

VERSLAG VAN EEN BEZOEK AAN CURACAO TER
ORIENTATIE OVER DE SITUATIE OP HET GEBIED
VAN LEVENSMIDDELENWETGEVING, -CONTROLE EN
- PRODUCTIE, 3-12 NOVEMBER 1987.

Rapport 88.09

Januari 1988

VERSLAG VAN EEN BEZOEK AAN CURACAO TER
ORIENTATIE OVER DE SITUATIE OP HET GEBIED
VAN LEVENSMIDDELENWETGEVING, -CONTROLE EN
- PRODUCTIE, 3-12 NOVEMBER 1987.

L. Donia, Konsumenten Kontakt*

M. Schuttelaar, Konsumenten Kontakt*

Samensteller: H. Herstel, RIKILT.

* Konsumenten Kontakt, Sweelinckplein 74, 2517 GC 's-Gravenhage,
Postbus 30500, 2500 GM 's-Gravenhage
tel. 070-469424

Rijks-Kwaliteitsinstituut voor land- en tuinbouwprodukten (RIKILT)
Bornsesteeg 45, 6708 PD Wageningen
Postbus 230, 6700 AE Wageningen
Telefoon 08370-19110
Telex 75180 RIKIL
Telefax 08370-17717

VERZENDLIJST

INTERN:

sectorhoofden

Roosje

Cazemier

Circulatie

bibliotheek

EXTERN:

Fundashon pa Konsumido, Curacao (2x)

Konsumenten Kontakt (2x)

Min. van Econ. Zaken, Directie Consumenten- en Marktbeleid

- dhr Koopman

dhr Palm, Kab. Ned. Ant.

dhr Wuite, Kab. Ned. Ant.

Min. WVC, Directie Rijkskeuringsdienst van Waren (dhr Schurink)

Min. WVC, Hoofdinspectie Levensmiddelen (dhr Berben)

Min. WVC, Directie VVP (dhr Schipper)

Directie VKA

Directie OSL

Directie DLO-Algemeen en Management

Directie Algemene Zaken (2x)

Samenvatting

Konsumenten Kontakt heeft de Nederlandse overheid (Ministerie van L e V en Ministerie van E.Z.) gevraagd om financiële ondersteuning van levensmiddelenonderzoek voor de Fundashon pa Konsumido op Curacao. Om enig inzicht te krijgen in de kwaliteit van levensmiddelen, de wetgeving en de controle en een onderzoekprogramma op te stellen werd van 4 t/m 12 november 1987 een werkbezoek aan Curacao gebracht. Hieraan namen deel de heren B. Donia (directeur) en M. Schuttelaar (voedingsdeskundige) beiden van Konsumenten Kontakt en H. Herstel (hoofd sector Produktkwaliteit en projectleider onderzoek voor de consumentenorganisaties). Het werkbezoek werd voorbereid en begeleid door Mevr.

A. Alcantara, directeur van de Fundashon pa Konsumido. Het programma bevatte de volgende onderdelen: kennismaking met de Fundashon pa Konsumido, bezoeken aan diverse levensmiddelen- en non-food productiebedrijven, het Landslaboratorium, contacten met politici, kennismaking met controlediensten, bezoek aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen, bezoek aan supermarkten en een persconferentie ter afsluiting.

Op Curacao wordt 95% van de levensmiddelen geïmporteerd, er bestaat een zeer beperkte en ouderwetse levensmiddelenwetgeving, de controle is vooral gericht op hygiënische en gezondheidsaspecten, de controlefaciliteiten zijn gering. Politici en producerende bedrijven zijn overtuigd van het nut van betere wetgeving en controle. Volgens de verhalen zijn er nogal wat klachten over de hygiëne bij productie en verkoop, dumping van elders afgekeurde partijen, verkoop van te oude voedingsmiddelen, gezondheidsklachten na consumptie van dranken en groente etc. Uiterste verkoopdata ontbreken veelal. Er zijn geen goede etiketteringseisen. Het assortiment voedingsmiddelen in de winkels is wel groot. Vanuit Nederland zou ondersteuning kunnen worden gegeven bij het uitbreiden van de levensmiddelenwetgeving, het geven van uitvoeringsvoorschriften voor de controle, adviezen voor de bewaring van voedingsmiddelen enz. Keurmeesters zouden in Nederland bijgeschoold kunnen worden, microbiologische- en chemische analisten zouden zich via stages op het RIKILT onderzoekmethoden eigen kunnen maken. Voorwaarde is wel dat de controlefaciliteiten op Curacao ook worden uitgebreid.

Het RIKILT zal, met behulp van een door EZ toegekende subsidie, verdachte voedingsmiddelen uit Curacao onderzoeken. Daarbij zullen vooral zuivelprodukten, dieet- en babyvoeding, groente, limonades en vruchtensappen aandacht krijgen. Analysemethoden kunnen worden uitgewisseld. Via vergelijkend onderzoek kunnen analyseresultaten op hun juistheid worden getoetst.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Enige in verband met het doel van het werkbezoek relevante informatie over de situatie op Curacao

2.1 Waarschuwing

2.2 De sociaal-economische situatie

2.3 Levensmiddelenproductie, -wetgeving en -controle

3 Programma van het werkbezoek

3.1 De Fundashon pa Konsumido

3.2 Bezoeken aan levensmiddelen- en non-food bedrijven

3.2.1. Levensmiddelenbedrijven

a. De Hollandse Bakkerij

b. Amstel Brouwerij

c. Otto Senior Inc.

d. Alesie

e. Alan

f. Compack

3.2.2. Non-food bedrijven

a. Curacao Wire Products Inc.

b. Antillen Soap Company

c. Softex

3.3 Universiteit van de Nederlandse Antillen

3.4 Controlediensten en -faciliteiten

3.4.1. Geneeskundige- en Gezondheidsdienst

3.4.2. Veterinaire Dienst

3.4.3. Landslaboratorium

3.5 Bezoek aan supermarkten

3.6 Contacten met politici

3.7 Gesprek met de heer F. van Wittmarschen (ontw. hulp)

4 Conclusies

5 Aanbevelingen

1 INLEIDING

Eind 1985 bezocht de heer Donia, directeur van Konsumenten Kontakt (KK), Curacao. Aanleiding was het 10-jarig bestaan van de consumentenorganisatie Fundashon pa Konsumido. Ter gelegenheid hiervan werd een 3-daags congres gehouden waarbij ook aandacht besteed werd aan de beperkte voedingsmiddelenwetgeving en controle. Na overleg van KK met de Heer Staatsecretaris Ploeg werd begin 1986 toegezegd dat het Ministerie van Landbouw en Visserij (L en V) een subsidie voor het verrichten van onderzoek van uit Curacao afkomstige voedingsmiddelen door het Rijkskwaliteitsinstituut voor Land- en Tuinbouwprodukten (RIKILT) zou verlenen. Dit mede gezien het feit dat het RIKILT jaarlijks, gesubsidieerd door L en V, een aantal voedingsmiddelen onderzoeken voor KK verricht. Door diverse oorzaken kwam dit onderzoek niet van de grond. Eind 1987 was L en V alsnog bereid subsidie te geven om met een delegatie van KK en RIKILT Curacao te bezoeken om de problemen te inventariseren en een onderzoekplan op te stellen. Bovendien bleek het Ministerie van Economische Zaken bereid eenmalig een subsidie van f 30.000,- te verstrekken om zulk onderzoek daadwerkelijk te verrichten. (bijlage 1). In dit kader brachten de heren L. Donia (directeur), M. Schuttelaar (voedingsdeskundige) beiden van KK, en H. Herstel (hoofd sector Produktkwaliteit en projectleider van het onderzoek voor de consumentenorganisaties) van het RIKILT van 4 t/m 12 november 1987 een werkbezoek aan Curacao.

2 ENIGE IN VERBAND MET HET DOEL VAN HET WERKBEZOEK RELEVANTE INFORMATIE OVER DE SITUATIE OP CURACAO

2.1 Waarschuwing:

Bij het lezen van dit rapport moet bedacht worden dat de weergegeven informatie via mondelinge, vaak persoonlijk gekleurde, mededelingen verkregen werd. Cijfers en overige gegevens kunnen daardoor mogelijk niet geheel juist zijn; het gaat dan ook meer om indicaties dan om exacte informatie.

2.2 De sociaal-economische situatie

Enkele gegevens uit 1984: Curacao telt ca. 155.000 inwoners. Het geboortecijfer is 19,6 per 1000 inwoners, het sterftcijfer 5,6. Het percentage 0-14 jarigen is 27,7%, het percentage 15-19 jarigen 10,6% en het percentage 65 plussers 6,8%. Sinds 1984 is de economische situatie verslechterd. Het werkloosheidspercentage is 25 á 30%. Men kan van ca. f 10,- per dag rondkomen, het bedrag voor de bijstand is ca. f 250,- per maand. Een onderwijzer verdient ca. f 2400,- (netto f 1900,-), een winkelmeisje ca. f 500,-. De lonen zijn 3 á 4 maal zo hoog als in de omringende landen. Sinds maart 1985 heeft de overheid een personeelsstop ingesteld. De overheid heeft ca. 20.000 werknemers waarvan er in de komende jaren 30% moeten afvloeien. Daar staan ook lichtpuntjes tegenover. Zo is het contract met de Venezuelaanse aardolie raffinaderij juist weer voor enige jaren verlengd. Het toerisme uit de U.S. is gedaald, maar uit Haïti en Jamaica neemt het toe. In verband met de bouw van het Internationale Handels Centrum hebben Sonesta en Hyatt aangekondigd hotels op Curacao te zullen bouwen. De havenfaciliteiten worden uitgebreid. De voormalige voorzitter van de Asina (Associatie van Antilliaanse Industrieën) vertelde dat het in de bedoeling ligt dat zich in de komende 5 jaar 30 nieuwe industrieën zullen vestigen.

2.3 Levensmiddelenproductie, -wetgeving en -controle

95% van de voedingsmiddelen wordt geïmporteerd uit de U.S., Nederland en Zuid-Amerikaanse landen. Bij een bezoek aan Suikertuintje, een luxe supermarkt, troffen we een zeer groot assortiment levensmiddelen aan. Groente en fruit wordt dagelijks vers op de drijvende markt in Willemstad aangevoerd vanuit Venezuela. Lokaal zijn er, onder protectie, een aantal levensmiddelen productie bedrijven op o.a. het gebied van rijst, olie- en margarine, bier en vleeswaren. Op beperkte schaal worden groente geteelt en varkens gefokt. Gezien de kleinschalige productie en de kosten voor water (gedestilleerd zeewater) en energie heeft de lokale industrie soms moeite kwalitatief hoogwaardige producten tegen redelijke prijzen te leveren. Er bestaan veel klachten zowel over geïmporteerde- als lokaal geproduceerde producten.

Maar gezien de zeer beperkte levensmiddelenwetgeving en de vrij beperkte controle bestaan er weinig mogelijkheden om adequaat op te treden in het belang van volksgezondheid en eerlijkheid in de handel. De enige wettelijke basis is een verordening uit 1917 "Bepalingen tot het tegengaan van den verkoop van voor de volksgezondheid nadeelige eet- en drinkwaren op het eiland Curacao", (bijlage 2). Aan deze verordening zijn in de loop der jaren een aantal produktbesluiten en vergunningen toegevoegd (voor zover ons bekend het laatst in 1975). Er bestaan veel geruchten over slechte partijen ingevoerde voedingsmiddelen, dumping van slechte kwaliteit - elders "rejected" of "refused" - vlees en kip, gezondheidsklachten na het drinken van frisdrank of het eten van fruit, misleidende etikettering, vieze keukens in restaurants, slechte bewaring in winkels, te oude produkten, etc. De Hygiënische Dienst (onderdeel van de Geneeskundige en Gezondheidsdienst GGD) gaat op de klachten af maar kan vaak niet meer doen dan waarschuwen en adviseren. Dit omdat de wettelijke basis ontbreekt, tenzij er evident gevaar voor de volksgezondheid bestaat. Het gebrek aan vakkennis in keukens, winkels en kleine produktiebedrijfjes en de schaarse mogelijkheid om tot sancties over te gaan, werken deze situatie in de hand. Het onderzoek in het kader van de controle is voornamelijk beperkt tot bacteriologisch onderzoek van water, melk en zuivelprodukten. Voor de rest ontbreekt het aan goede faciliteiten en/of ervaren menskracht. Op een bijeenkomst van de Overheid, de Kamer van Koophandel, de Asina (vereniging van Curacaose industrieën) en de Konsumentenbond in het voorjaar van 1987 heeft men deze situatie duidelijk onder ogen gezien en besloten tot het oprichten van een Nationaal Kwaliteitsbureau. In het bestuur van dit bureau in oprichting zitten echter geen vertegenwoordigers van de GGD of de Universiteit van de Antillen. De vrees bestaat dat dit bureau vooralsnog niet tot stand zal komen en dat de controle niet objectief zal gebeuren omdat de invloed van de industrie te groot is. Bovendien is dit bureau gericht op de controle van produkten van de eigen locale industrie.

3 PROGRAMMA VAN HET WERKBEZOEK

Door de Fundashon pa Konsumido was een programma voor ons werkbezoek opgesteld waarin de volgende onderdelen waren opgenomen: kennismaking met de Fundashon pa Konsumido en het bestuur, bezoeken aan diverse politici, enkele levensmiddelen- en non-food produktiebedrijven, het Landslaboratorium, de Universiteit van de Antillen, kennismaking controlediensten, bezoek aan belangrijke supermarkten en een persconferentie (bijlage 3). Bij deze bezoeken werden we vergezeld door Mevr. Alcantara, directeur van de Fundashon pa Konsumido en een of twee keurmeesters, de heren Offerman en Pedro, van de Hygiënische Dienst.

3.1 De Fundashon pa Konsumido (directeur Mevr. A. Alcantara) telt 5 medewerkers en heeft een kantoor midden in de stad. De bond wordt gesubsidieerd door de overheid en de vakbond. Men behandelt klachten die vooral liggen op het gebied van juridische problemen, echtscheidingen, bouwzaken, verzekeringen en voedingsmiddelen. Mensen nemen telefonisch contact op of bezoeken het kantoor van de bond. De bond stelt via TV, radio en dagbladen allerlei consumentenzaken aan de orde. Recent is de directeur begonnen met een cursus over prijzen en kwaliteit van voedingsmiddelen. Er wordt zeer nauw samengewerkt met de Hygiënische Dienst van de GGD zoals bij ons bezoek overduidelijk bleek. Keurmeesters van deze dienst trekken de klachten over voedingsmiddelen die de bond bereiken na. Het bestuur van de bond bestaat uit 5 leden. Voorzitter is de heer J.R. Evertsz. In een vergadering met het bestuur werden de activiteiten van de bond, Konsumenten Kontakt en RIKILT besproken en werd nagegaan op welke wijze het voedingsmiddelenonderzoek op Curacao het best vanuit Nederland ondersteund zou kunnen worden.

3.2 Bezoeken aan levensmiddelen- en non-food bedrijven

De Curacaose bedrijven zijn verenigd in de Asosiasion di Industrialis-tanan Antiyano (Asina). Doel is te komen tot meer uniformiteit, goede contacten met de overheid, kwalitatief goede produkten en doelmatige wetgeving. Daarnaast bestaat de Korpedeko, een cooperatie van overheid en industrie. De lokaal gefabriceerde produkten zijn beschermd maar er is voor 5 jaar een prijsstop afgekondigd voor deze produkten. Voor im-port produkten geldt geen prijsstop. Door de sterk gedevalueerde bolli-var, de Venezualaanse munt, zijn de importprodukten uit dat land zeer goedkoop. Bovendien worden er amper of geen kwaliteitseisen aan ge-steld en worden ze nauwelijks gecontroleerd. Ca. 20% van de importpro-dukten hebben een lagere prijs dan vergelijkbare lokaal geproduceerde artikelen. Een nieuw probleem dat begint te ontstaan is dat lokale producenten soms tevens importeren. De lonen zijn relatief hoog, ook de prijzen voor het gedestilleerde zeewater en de elektriciteit zijn hoog. Gezien de hoge werkeloosheid worden de bedrijven aangemoedigd om veel werknemers in dienst te nemen hetgeen investering in nieuwe geautomatiseerde produktiesystemen tegengaat. Bovenstaande geeft aan dat de situatie van de lokale bedrijven soms moeilijk is. Sommige bleken tegen marktbescherming, andere waren er blij mee omdat ze er hun bestaansrecht aan te danken hebben. Alle bleken voorstander te zijn van wettelijke kwaliteitsnormen en een goede controle daarop.

3.2.1 Levensmiddelenbedrijven

a. "De Hollandse Bakkerij" (hr. Brewster)

Bakkerij, annex winkeltje met 13 werknemers. Eigendom van de chris-te-lijke vakbond. Levert aan 40 winkels. Produceert water- melk- en tar-webrood en diverse soorten gebak en koekjes. Er bestaat, anders dan in Nederland, voor brood geen eis voor het droge stof gewicht. Opvallend was dat een gele kleurstof, zonder enige nadere aanduiding, afkomstig van een plaatselijke apotheek werd gebruikt.

b. Amstel brouwerij (directeur hr. Da Costa Gomez)

Produceert 40.000 hl. bier per jaar. Evenals overal elders op Curacao wordt gedestilleerd zeewater als drinkwater gebruikt. Dit is dus een relatief dure grondstof. Verder worden rijst (30%) en mout (70%) gebruikt. (De Nederlandse Heineken gebruikt mais (20%) en mout (80%). Verschil tussen Amstel en Heineken bestaat met name door het vergistingsproces; bij Amstel vindt dit gedurende 11 á 12 dagen bij ca 12° C plaats, bij Heineken gedurende 6 weken bij 8° C). De brouwerij is modern ingericht, de kwaliteitscontrole vindt vooral in Nederland (daar is de standaard) plaats. Op het eigen lab. wordt gecontroleerd op inhoud, alcoholgehalte etc. De flessen worden i.v.m. lichtinvloed in kartonnen dozen verpakt. De brouwerij maakt ook Malta, een alcoholvrij produkt, "vitaliserend, energierijk" vooral voor kinderen. Produktie 7000 dozen (7 1/2 l. per doos) per maand. Over dit produkt doen geruchten de ronde dat het neusbloedingen veroorzaakt. Er is geen controle door de Hygiënische Dienst, wel heeft Economische Zaken gegevens opgevraagd en aangekondigd dat ze op inhoud willen controleren. Een probleem op Curacao is dat er wettelijk slechts beperkt kan worden opgetreden bij "alcohol in het verkeer".

c. Otto Senior Inc. Producent van ijsjes, zuivelprodukten, vruchtensappen etc.

Ontvangst door Hr. O. Senior en Hr. I.F. Serphos. Familiebedrijf, begonnen als ijsfabriekje, momenteel zeer divers produktenpakket, moderne processing apparatuur, noodgedwongen dicht op elkaar in de fabriekshallen geplaatst. Produceert onder andere Ritz (vruchtensappen in non-return flesjes, 6 maanden houdbaar), Nutrasweet, Ultrasweet, vruchtensap in Purepack (6 dagen houdbaar) vla's, yoghurt dranken, ijswafels, ijslollies, ingredienten voor ijsmix, onder licentie voor Mac Donald een aantal shake produkten, etc. Vanuit Duitsland wordt, onder eigen naam, UHT melk geïmporteerd, met op het pak vermeld "Quality Fresh Longlife Skimmilk". Aan overheidsscholen wordt gereconstitueerde schoolmelk geleverd. Het bedrijf telt 120 werknemers plus een aantal ijsventers. Men heeft eigen monteurs in dienst. Verkoopt ook ijsmachines, opslag vriezers, rietjes etc. Het bedrijf werkt met FDA normen, vooral omdat de grondstoffen uit de U.S. komen.

Uit bezorgdheid voor radioactief besmette produkten wordt melkpoeder uit Canada ingekocht. De heer Serphos klaagt over de goedkope vruchtendranken van slechte kwaliteit die geïmporteerd worden uit Venezuela en een onduidelijke of onjuiste ingredientendeclaratie hebben. Er bestaan geen etiketteringseisen in Curacao. De heer Serphos is wel bereid de ingredientenlijsten (approved by FDA) van zijn produkten te verstrekken. De controle, bacteriologisch, geschiedt door de GGD die de monsters laat onderzoeken op het Landslaboratorium. Volgens de heer Serphos is deze controle echter wel gebrekkig. Hij hoopt dat de plannen om tot normering en betere controle te komen worden doorgezet.

d. Alesie (Rice Millers)

Ontvangst door T.M. Doerga, general manager (de heer Doerga is tevens managing director van Diasan (Disposables Diaper Manufacturing) en general manager van Doerga (general engineers and consultant). Met de heer Doerga werden eerst de klachten over de luiers die Diasan produceert besproken. Intussen zijn volgens de heer Doerga, door gebruik van een betere grondstof, deze klachten verholpen. Het bedrijf produceert, met behulp van een zeer moderne sorteermachine (patent van Hr. Doerga) rijst voor de locale markt maar ook voor export naar Martinique en St. Maarten. Op de verpakking wordt vermeld: "comparable with Uncle Ben's converted rice". Voor desinfectatie wordt phostoin en rendal gebruikt (volgens Hr. Doerga gebruikt Silvo eveneens phostoin). De USDA geeft certificaten voor het eindprodukt af. De heer Doerga is bereid de produktiedatum onder de verpakking af te drukken.

e. Alan (Alimentos Antillanos)

Ontvangst door D.G. Rosa, director. Produceert slaolie e.d. en gaat binnenkort ook margarine onder de naam Blue Band op de markt brengen. Importeert plantaardige olie uit de US en geharde visolie uit Noorwegen. Het bedrijf heeft een klein eigen lab voor fysisch onderzoek. Microbiologisch onderzoek en controle TBA pH, joodgetal etc. wordt op het Landslaboratorium verricht. Het bedrijf staat onder controle van de laboratoria van van den Bergh en Jurgens in Nederland en Bristol. Op Curacao ondervindt het concurrentie van de zeer goedkope, vaak oude, geïmporteerde olie uit Venezuela.

f. Compact (Vleesprodukten en vleeswaren)

Ontvangen door Hr. Flipse en Hr. Schoen. Bedrijf met 500 werknemers, 10 jaar geleden begonnen met zagen en verpakken van karbonade etc. daarna (8 jaar geleden) ook produktie van vleeswaren volgens aangepaste formuleringen van Stegeman. Het bedrijf is een dochteronderneming van Consils, dit is een overkoepelende organisatie die aan winkels verkoopt. Importeren varkensvlees uit Hongarije en rundvlees uit Argentinië. Produceren 30 ton prepack vleeswaar per maand. Aangezien sinds kort op Curacao een varkensfokkerij begonnen is (protectie) worden nu ook hele varkens in het bedrijf verwerkt, hetgeen wel enige aanpassing vereist. Zij hebben een aantal ervaren salesmensen. Naar hun idee gaan veel supermarkten slecht met vleeswaar om, daarom willen zij liever zelf snijden en verpakken. Zij zouden graag zien dat het winkelpersoneel een betere vooropleiding had. Er is grote behoefte aan voorlichting over de juiste bewaring van voedingsmiddelen. Op de produkten voor de groothandel wordt wel de produktiedatum maar niet de vervaldatum vermeld.

Suikertuintje, de grote luxe supermarkt, een van hun dochterondernemingen let er wel op dat vleeswaren niet te lang bewaard worden. In het gesprek blijkt dat men er geen enkel probleem mee zou hebben om een uiterste verkoopdatum (UVD) op de produkten aan te geven.

De formuleringen van Stegeman moeten gezien de tropische omstandigheden wel worden aangepast. In gehakt wordt, anders dan in Nederland, wel sulfiet gebruikt. Het bedrijf heeft geen technologen, wel economen en mensen die zich met de logistiek bezig houden, in dienst. De hygiënische omstandigheden in de produktieruimten zijn goed, zoals blijkt uit de schone vloeren, de hoofdbedekking, de gekoelde ruimten etc. Salami is op Curacao het belangrijkste worsttype; op verzoek van de Fundashon pa Konsumido is het vetgehalte verminderd. De produktie van kroketten is 70.000 p/m, van hamburgers 30.000 p/m. Het bedrijf wordt gecontroleerd door de Veterinaire Dienst.

3.2.2 Non-food bedrijven

Het bezoek aan deze bedrijven bleek zinvol omdat veel informatie verkregen werd over de problemen van de lokale produktiebedrijven, de arbeidsomstandigheden etc. De volgende bedrijven werden bezocht:

a. Curacao Wire Products Inc.

Ontvangst door R. Lucia, directeur (tevens past-president van de Asina). Het bedrijf maakt sinds 1977 harmonicagaas (geplastificeerd en gegalvaniseerd) en sinds 1978 ook diverse typen draadnagels. Importeert draad op contractbasis uit Trinidad, koopt gegalvaniseerd draad in uit Engeland. Heeft geen concurrentie, wel het probleem van de hoge tarieven voor water en electriciteit. De heer Lucia vertelt dat er juist een bedrijf is opgezet om oud-ijzer te verwerken. Er zijn op Curacao 20 á 30.000 autowrakken. Het verwerkte ijzer wordt verkocht aan Columbia. De kwaliteitscontrole van de Wire Products produkten vindt plaats door de Universiteit van de Nederlandse Antillen. De monsters worden op willekeurige wijze uit de produktielijn genomen (niet in de winkels). Door de zoute wind gaan hekken (10 jaar) en auto's op Curacao niet lang mee. De heer Lucia pleit voor eigen norm voor de produkten omdat de NEN normen op Curacao niet passen, gezien de vaak geheel andere eisen die aan de produkten gesteld moeten worden.

b. Antillian Soap Company

(Ontvangst door J.B.M. Kool en D. Veenstra) Bedrijf werkt onder licentie van Unilever (de grootste), AKZO en Soilex. Produceren afwasmiddelen, deodorant, all-cleaner, vloerreinigingsmiddelen, etc. Een voordeel is dat het water op Curacao niet hard is. Afzet vindt plaats via agenten die wederverkopen en via export binnen het Caraïbisch gebied. Het bedrijf beschikt over een klein lab. De kwaliteitseisen komen veelal rechtstreeks van Unilever. Het bedrijf is beschermd, er is geen concurrentie door import uit lage-lonen landen. Terloops kwam tersprake dat er grote milieu problemen op Curacao bestaan, o.a. ten gevolge van plastic verpakkingen.

c. Softex, Produktiebedrijf van disposables, luiers, toiletpapier, keukerollen, servetten, maandverband etc. Ontvangst door Hr. P.L.M. Liew, H. Minnaar. Bedrijf telt 95 werknemers, zij hebben een monopoliepositie. Door slechte kwaliteit van de grondstof en de onmogelijkheid om in duurere machines te investeren zijn er nogal wat klachten geweest over de kwaliteit van een aantal produkten. In het bedrijf valt op dat een aantal handelingen niet geautomatiseerd zijn, hetgeen in het licht van de grote werkeloosheid begrijpelijk is.

3.3 Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA)

Telt 600 studenten waarvan 100 op de campus wonen. Er zijn 3 faculteiten: de Jurische, de Sociaal/Economische- en de Technische faculteit. Wij werden ontvangen door R.M. Libier, decaan van de Technische faculteit en enkele docenten. De faculteit heeft afdelingen Werktuigbouw, Bouwkunde, Materiaalkunde, Produktietechniek en Elektrotechniek. Er bestaan geen aanknopingspunten met voedingsonderzoek. Wel zijn er eventueel mogelijkheden om panelonderzoek m.b.v. de Soc/Econ faculteit te verrichten. In de discussie blijkt dat er veel behoefte is aan goede voorlichting. Consumenten zijn weinig energie- en milieu bewust, er is een enorme energieverspilling, huizen worden fout, niet energiebewust gebouwd, spuitbussen met gechlloreerde koolwaterstoffen worden gebruikt om insecten te bestrijden, er wordt in supermarkten verkeerd omgegaan met diepvrieskasten, langere tijd bij kamertemperatuurde bewaarde rauwe of ontdooide produkten worden in de diepvries gelegd etc.

Er zijn problemen met niet op de juiste frequentie aangepaste, geïmporteerde koelkasten uit de US. Op sommige produkten wordt vermeld "Una gekeurd", wat nog niet betekent dat ze goed zijn gekeurd.

3.4 Controlediensten en -faciliteiten

3.4.1 Geneeskundige en Gezondheidsdienst (GGD)

Deze telt 500 medewerkers die zich bezighouden met medisch-, hygiënisch-, drinkwater-, en voedselonderzoek, bestrijding van ratten etc. De dienst rapporteert aan het Bestuurscollege (de eilandsregering). De Hygiënische Dienst telt 50 medewerkers. Gesproken werd met de heer S. Laker (wnd. hoofd van deze dienst). Er zijn 4 vleeskeurmeesters en 13 controleurs. Enkele van deze controleurs hebben rond 1975 een keurmeestersopleiding gevolgd bij de KvW te Utrecht. De dienst treedt o.a. op om geïmporteerd voedsel af te keuren en te vernietigen als daar klachten over worden gemeld (assurantiekwesties). Verder wordt gecontroleerd op produktiebedrijven, in hotels, restaurants, snackbars, markten en winkels. Men past veel gerichte controle toe wanneer er klachten worden gemeld. Vaak betreft het beschimmelde, verrotte of anderzins ondeugdelijke waren. Supermarkten worden eenmaal per 2 maanden gecontroleerd. Gezien de verouderde wetgeving kan eigenlijk alleen opgetreden worden bij evidente gevaren voor de volksgezondheid. Er zijn goede regels voor monsternamen.

Er is geen duidelijk adres waar mensen klachten kunnen melden, ze wenden zich tot de GGD, de Consumentenbond etc. De Antilliaanse Luchtvaartmaatschappij (ALM) heeft gevraagd of de GGD de door hen bereide catering produkten wil keuren. Als produkten die met prioriteit voor keuring/controle in aanmerking komen, worden door de GGD genoemd: zuivelprodukten (w.o. ijs), dieetvoedingsmiddelen en babyvoeding, groenten op bestrijdingsmiddelen, limonades en sappen op kleurstoffen en conserveermiddelen, diverse produkten op houdbaarheid. Dit zowel voor geïmporteerde als lokaal geproduceerde voedingsmiddelen. De heer Laker pleit voor goede samenwerking tussen GGD en consumentenbond. Een belangrijke activiteit die door de heer Laker wordt voorbereid is voorlichting via cursussen aan "food-handlers". Hiervoor zijn een aantal faciliteiten nodig, zoals een goede ruimte met airco, diapjector en educatieve dia's etc. Het ligt in de bedoeling deze cursussen in februari 1988 aan te vangen.

3.4.2 Veterinaire Dienst

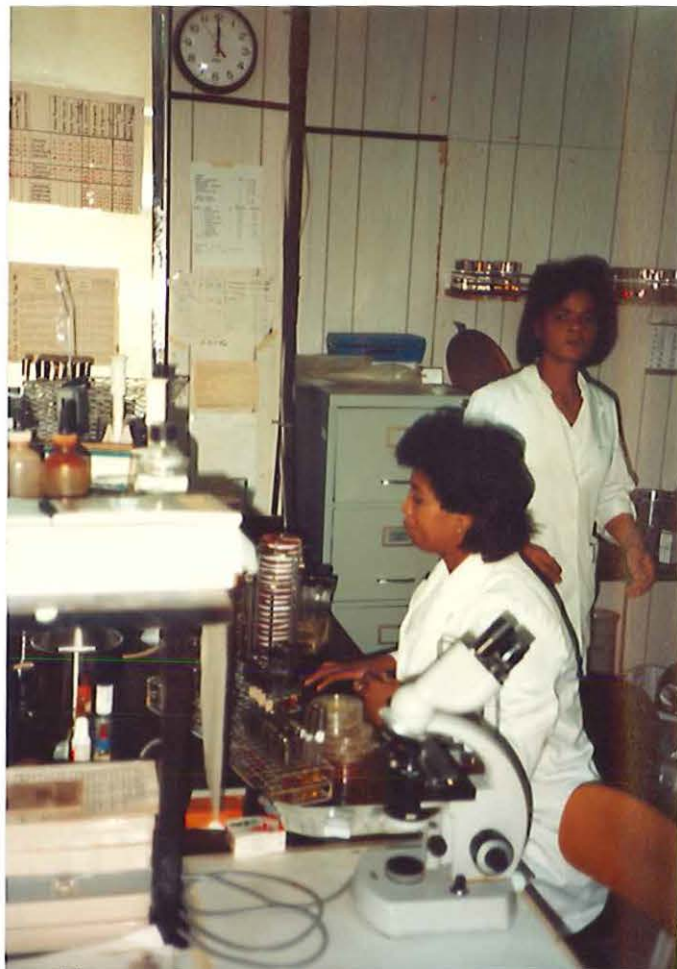
Gesproken met Dr. Parselli (directeur). De dienst telt 60 medewerkers, inspecteert slachthuizen, controleert vleesimporten etc. Kip en vis wordt gecontroleerd door de GGD. Voor partijen geïmporteerde vlees vindt via de Nederlandse Veterinaire Hoofdinspectie en de Amerikaanse inspectie een dubbel-check naar de herkomst plaats bij partijen "rejected meat", zodat duidelijk is waarom dit vlees elders niet op de markt werd gebracht. De dienst beschikt over een klein lab voor simpel microbiologisch onderzoek. Verder kan een beroep worden gedaan op de Pan-Amerikaanse Organisatie. Er is een nieuw slachthuis in aanbouw. De heer Parselli wil geen certificaat afgeven voor de lokaal gefokte varkens omdat hij de samenstelling van het voer niet kan controleren. Hij pleit voor een apart laboratorium voor de controle van vlees- en voedingsmiddelen omdat hij versnippering zeer inefficiënt acht. Het Landslaboratorium is door de prioriteit die zij moet geven aan het humane (klinische chemische) onderzoek z.i. niet in staat voldoende aandacht te geven aan de controle van voedingsmiddelen.

3.4.3 Landslaboratorium

De heer Eustacia (directeur, arts bacterioloog) was helaas verhinderd. Wij werden ontvangen door zijn plaatsvervanger Hr. Gijsbertha (microbioloog) en de heer Ensing (apotheker). Het laboratorium dat 170 medewerkers heeft verricht vooral microbiologisch, hematologisch, toxicologisch en parasitologisch onderzoek (bloed, urine, faeces etc) en is hiervoor goed uitgerust. Een probleem is wel de krappe ruimte.

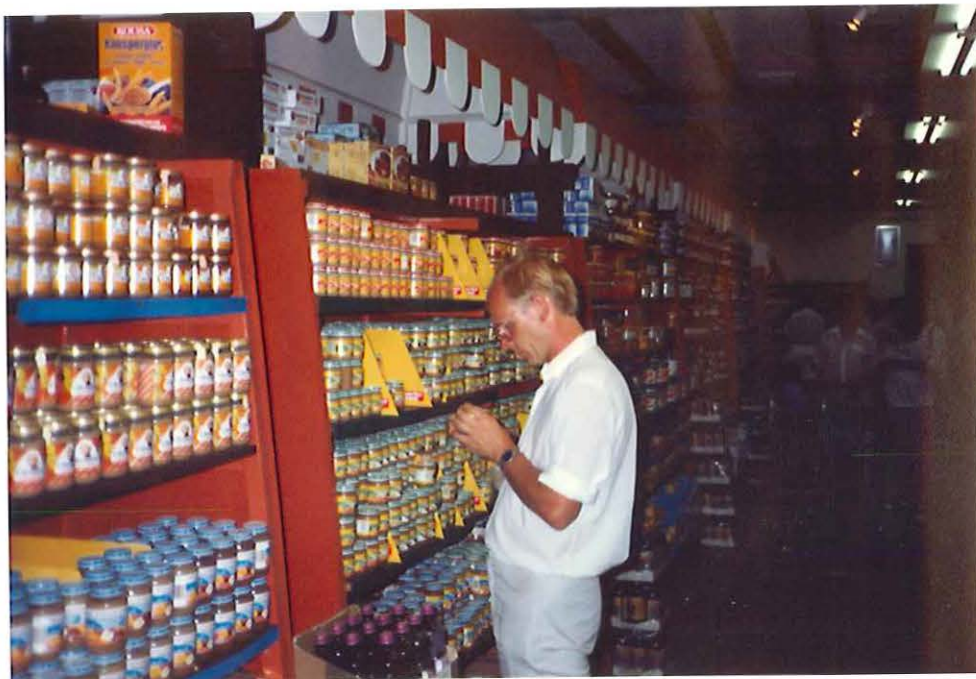
Er zijn goede faciliteiten voor het chemisch klinisch en geneesmiddelen onderzoek, zoals een Unicam UV/VIS spectrofotometer, gaschromatografen, HPLC (PU 4025 UV en 860 Abs-Det), dunnelaagchromapparaturen, etc. Men beschikt niet over AAS. Voor bijzonder onderzoek en voor uitwisseling op het gebruik van nieuwe ontwikkelingen wordt regelmatig contact gehouden met laboratoria in de U.S., met het RIVM en TNO-CIVO. Er bestaat een intensieve samenwerking met het ziekenhuis, 90% van de monsters komen daar vandaan. Water en melk (produkten) worden door het Landslab. microbiologisch onderzocht.

De GGD moet betalen voor door het Landslab. voor hen verricht onderzoek. Omdat het VD-lab een lagere prijs rekent wordt melk sinds kort op het VD-lab. microbiologisch onderzocht. In principe kan het Landslab. ook analyseren op boorzuur, sulfiet, bestrijdingsmiddelen etc. Probleem is wel dat de mankracht beperkt is en men altijd prioriteit moet geven aan onderzoek voor het ziekenhuis.

3.5 Bezoek aan supermarkten

Enkele supermarkten werden bezocht. Met name het assortiment van Suikertuintje was zeer groot. We troffen vele produkten uit de U.S. en Nederland aan, waaronder babyvoeding, dieetvoeding, reformprodukten, "sportdranken", diepvriesgroenten etc.

In de vitrines met diepvriesartikelen, troffen we, met name bij de vruchtensappen een aantal half ontdooide pakjes aan. Op de gekoelde verpakte vleeswaren was meestal geen Uiterste Verkoop Datum (UVD) vermeld. Een aantal produkten, vooral UHT gesteriliseerde zuivelprodukten, werd aangeboden rondom de gedeclareerde Tenminste Houdbaar Tot (T.H.T) datum. Het assortiment vers fruit was nogal beperkt, de versheid van de aangeboden groente was vergeleken met die in Nederlandse supermarkten matig.

3.6 Contacten met politici

Er werden korte gesprekken gevoerd met achtereenvolgens:

a. De Minister President, de heer Don Martina

De heer Martina was er van overtuigd dat in het belang van de volksgezondheid een goede basis-wetgeving nodig was die geleidelijk en systematisch diende te worden uitgebouwd. De eerste stappen op deze weg zijn recent gezet. Hij zou gaarne voorstellen en ondersteuning op dit gebied ontvangen. Ook in verband met het feit dat jaarlijks 600.000 toeristen Curacao bezoeken is een efficiënte controle gebaseerd op een goede wetgeving van groot belang.

b. De gedeputeerden Mevr. L. Wout en de Heer A.M. Diaz onderkennen de noodzaak van een basis voedingsmiddelen wetgeving die langzaam wordt uitgebouwd. Daarbij kan geprofiteerd worden van de kennis van andere landen zoals de U.S. en Nederland.

Wetgeving en controle moeten vooral opbouwend gebruikt worden. Men reageerde positief op het voorstel om ontwikkelingshulp gelden te bestemmen voor stages van keurmeesters of analisten bij Nederlandse instituten.

c. De Minister van Binnenlandse Zaken en Arbeid en Sociale Zaken, de heer W.S.S.D. Lourens. Deze verving de heer de Castro, Minister van Economische Zaken die wegens familieomstandigheden verhinderd was. De heer Lourens benadrukte dat zowel locale- als import produkten gecontroleerd moeten worden. Hij wees op de juridische problemen wanneer afkeuring zou plaats vinden zonder dat daarvoor een duidelijke wettelijke basis aanwezig is en/of zonder dat er wettelijk erkende keurings- en controle methoden bestaan. Ook hij was overtuigd van het belang van een goede voedingsmiddelenwetgeving.

3.7 Gesprek met de heer F. van Wittmarschen (vertegenwoordiging van Nederland voor ontwikkelingshulp)

De heer van Wittmarschen benadrukte dat het Bestuurscollege moet aangeven of men ontwikkelingshulp wil bestemmen voor ondersteuning van het voedingsmiddelen onderzoek. De ontwikkelingshulpgelden worden geleidelijk verminderd. Ook voor subsidie voor het uitgeven van een consumentenblad met behulp van ontwikkelingshulpfinanciën moet het Bestuurscollege voorstellen doen. Er zijn wel mogelijkheden om via ontwikkelingssamenwerking stages van ambtenaren (bv. van het Landslaboratorium) bij Nederlandse overheidsinstituten (bv. het RIKILT) en vice versa te bekostigen.

3.8 Persconferentie/Publiciteit rond het bezoek

Bij de persconferentie op de voorlaatste dag van ons bezoek waren ook enige leden van het bestuur van de Fundashon pa Konsumido aanwezig. In totaal 7 journalisten plus reporters van radio en TV woonden de conferentie bij. Na korte inleidingen door Mevr. Alcantara en de heren Evertsz, Donia, Schuttelaar en Herstel spitste de discussie zich toe op de behoefte aan goede wetgeving en controle. Mevr. Alcantara en Hr. Donia werden nog afzonderlijk geïnterviewd. Bij het TV journaal om 20 uur kwamen Mevr. Alcantara en Hr. Donia uitvoerig aan het woord.

De volgende dag besteedden radio en diverse dagbladen ook aandacht aan het bezoek (bijlage 4). In Nederland werd in het decembernummer van Koopkracht een artikel aan de Curacaose situatie gewijd (bijlage 5). Ook in de Volkskrant verscheen een kort bericht (bijlage 6).

4 CONCLUSIES

Er is op Curacao een goed en gevarieerd aanbod van levensmiddelen. Het grootste deel bestaat uit importprodukten. Verwerkte produkten zijn veelal afkomstig uit de Verenigde Staten en Nederland, verse produkten zoals groente en fruit worden vooral geïmporteerd uit Zuid Amerika, met name Venezuela.

De levensmiddelenwetgeving is sterk verouderd en volkomen ontoereikend. De controle is vooral organoleptisch en gericht op klachten, de afkeuringscriteria zijn niet altijd even duidelijk, er zijn nagenoeg geen sancties. Er mist een duidelijk beleid t.a.v. het gebruik van additieven. In de discussies bij bedrijven en met politici kwam de behoefte om te komen tot een goede voedingsmiddelen wetgeving en een efficiënte controle op veiligheid, samenstelling en etikettering duidelijk tot uiting. De mogelijkheden tot microbiologisch onderzoek zijn beperkt, chemisch onderzoek is nagenoeg niet mogelijk.

Toch maken de levensmiddelenbedrijven en winkels voor zover wij die bezocht hebben geen slechte indruk op het gebied van de hygiëne. Kwantiteit en juistheid van de gezondheidsklachten na consumptie van voedingsmiddelen konden in het korte bestek van dit bezoek niet worden geïnventariseerd.

Wel kon worden geconstateerd dat er soms niet goed ingevroren produkten in de diepvrieskasten liggen en dat een uiterste verkoopdatum op bv. vleeswaren ontbreekt.

5 AANBEVELINGEN

1. Er moet zo spoedig mogelijk een betere basis voedingsmiddelen wetgeving komen. Deze moet geleidelijk worden uitgebreid. Daarbij moet men eerder de efficiëntie dan de detaillering nastreven. Bestaande wetgevingen en regels, zoals de Codex Alimentarius, FDA en de Nederlandse Warenwet die bieden, kunnen vele aanknopingspunten geven. Uitvoeringsvoorschriften voor de controle op microbiologische gesteldheid en

chemische samenstelling moeten snel worden opgesteld cq. overgenomen uit bestaande wetgevingen omdat anders de juridische bewijskracht bij overtredingen ontbreekt. Vanuit Nederland kan op dat gebied assistentie worden gegeven.

2. De keurmeesters van de GGD zouden moeten worden bijgeschoold. De Keuringsdienst van Waren in Nederland zou hierbij door het begeleiden van stages een belangrijke rol kunnen vervullen. Financiëring zou moeten plaatsvinden uit ontwikkelingshulp gelden.

3. Er moet een goede levensmiddelen controlefaciliteit komen met voldoende goede apparatuur en goed opgeleide medewerkers. Versnippering van controlefaciliteiten moet worden vermeden. Genoemde faciliteit zal geleidelijk moeten worden uitgebouwd. Doel moet zijn de controle van import- en lokaal geproduceerde levensmiddelen. Vanuit Nederland kan assistentie worden gegeven bij de organisatie en inrichting van een dergelijke faciliteit. Medewerkers zouden via stages in Nederland kunnen worden bijgeschoold; financiëring zou moeten plaatsvinden uit ontwikkelingshulp gelden.

4. De betrouwbaarheid van de voedingsmiddelenanalyses in Curacao zou kunnen worden nagegaan door vergelijkend onderzoek tussen de laboratoria in Curacao en in Nederland, (bv. het Landslab. en het RIKILT).

5. Moeilijke analyses van Curacaose voedingsmiddelen waarover klachten of twijfels over de deugdelijkheid bestaan kunnen bij het RIKILT worden uitgevoerd. Kosten te financieren uit subsidie van Econ. Zaken. Dit onderzoek moet gebeuren tegen de achtergrond dat het tijdelijk is en geleidelijk door Curacao wordt overgenomen.

6. Er bestaat behoefte aan goede voorlichting over het hygiënisch verantwoord bewaren van voedingsmiddelen bij bedrijven, winkels en in de huishouding. Nagegaan moet worden of, zonodig met assistentie vanuit Nederland, goed voorlichtingsmateriaal voor deze doelgroepen kan worden gemaakt.

Ministerie van Economische Zaken

INGEKOMEN: 17 NOV. 1987 NAAR: B AFGEHANDELD:
--

Aan de heer L. Donia
 Directeur Konsumenten Kontakt
 Postbus 30500
 2500 gm 's-GRAVENHAGE

13 NOV. 1987

's-Gravenhage,
 Dir.-Gen./Hfd. Afd.
 Kenmerk
 Doorkiesnr. (070)
 Gebouw

voor Diensten, Midden- en Kleinbedrijf en Ordening
 787/V/1312/DMO/ACB
 79 80 26

Voedingsonderzoek

Onderwerp

Geachte heer Donia,

Van het plan van Konsumenten Kontakt om aanvullend aan het lopende prijs-/kwaliteitsonderzoek van levensmiddelen voedingsonderzoek op te zetten voor tot op heden niet-onderzochte produkten, heb ik met belangstelling kennis genomen. Ik ga er van uit, dat de resultaten van het onderzoek dat U in samenwerking met de consumentenorganisatie van Curacao in brede kring bekend gemaakt worden, zoals dat altijd gebeurt met de uitkomsten van het voedingsonderzoek. De voorlichting aan de consument is immers het voornaamste doel in deze.

Ik ben bereid voor deze activiteit eenmalig subsidie te verlenen, tot een maximum van f 30.000,-. De kosten van monsternamen en monsters komen geheel voor Uw rekening.

Op deze subsidieverlening zijn dezelfde voorwaarden - inclusief die betreffende de financiële verantwoording van U aan mij - van toepassing als het geval is voor het "reguliere" voedingsonderzoek.

DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN
 A.J. Evenhuis
 voor deze:
 DE DIRECTEUR CONSUMENTEN- EN MARKTBELEID

(drs. J. Koopman)

A: Bezuidenhout-
 seweg 30
 B: Laan van 't O-
 nders 123
 C: P: Beethoven 7

Postadres:

Postbus 20101
 2500 CB 's-Gravenhage

Tel.: 070-48811

Tel.: 070-48811

Tel.: 070-48811

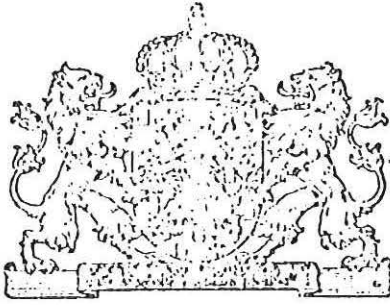
Tel.: 070-48811

Bepalingen tot het tegengaan van den verkoop
van voor de Volksgezondheid.
Nadeelige Eet en Drinkwaren
op het Eilandgebied.

Guracao.

N°. 1917.

N°. 58.

PUBLICATIE-BLAD.

VERORDENING van den 7den Augustus 1917, houdende bepalingen tot het tegengaan van den verkoop van voor de Volksgezondheid nadeelige eet- en drinkwaren op het eiland Curaçao.

IN NAAM DER KONINGIN!

DE GOUVERNEUR van Curaçao,

In overweging genomen hebbende, dat het noodig is nieuwe bepalingen tot het tegengaan van den verkoop van voor de Volksgezondheid nadeelige eet- en drinkwaren op het eiland Curaçao vast te stellen;

Heeft, na verkregen goedkeuring van den Kolonialen Raad, vastgesteld onderstaande verordening.

Art. 1.

Onder eet- en drinkwaren wordt in deze verordening verstaan alles, wat bestemd is, door menschen te worden genuttigd, ook genotmiddelen.

Art. 2.

Het is verboden:

a. eet- of drinkwaren te bereiden, te verkoopen, ten verkoop te hebben, te vervoeren, uit te deelen of af te leveren, die

ondeugdelijk **zijn** hetzij van samenstelling, hetzij ten gevolge van **bederf, door** vermenging met vreemde of schadelijke bestanddeelen in ondeugdelijken toestand verkeeren of kunnen verkeeren, of die door bijzondere omstandigheden, **bereiding**, bereider of verkooper betreffend, voor de gezondheid van den gebruiker schadelijk of gevaarlijk zijn of zouden kunnen zijn;

- b. eet- of drinkwaren te doen bereiden, te doen verkoopen, te doen vervoeren, te doen uitdeelen of te doen afleveren, die in den zin van het sub a. aangegeven ondeugdelijk zijn.

Eveneens is het verboden keukengereedschap ten verkoop te hebben, dat bestanddeelen bevat, welke, indien het keukengereedschap volgens zijn bestemming werd gebruikt, voor het leven of de gezondheid schadelijk zou kunnen zijn en bovendien aldus is samengesteld, dat die bestanddeelen zich aan de eet- of drinkwaren kunnen mededeelen.

Art. 3.

Eet- of drinkwaren of keukengereedschap worden geacht ten verkoop aanwezig te zijn, indien zij niet kennelijk bestemd zijn tot eigen gebruik.

Art. 4.

Het toezicht op de eet- en drinkwaren is opgedragen aan den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, en onder diens leiding aan de ambtenaren en beambten van dezen dienst.

De uit kracht van deze verordening noodzakelijke onderzoeken worden onder leiding van den Directeur uitgevoerd door daartoe aangewezen deskundige ambtenaren.

Art. 5.

De in art. 4 bedoelde ambtenaren zijn bevoegd van alle in fabriek, magazijn, scheepsruimte of winkel voorradige eet- of drinkwaren tegen vergoeding van den koopprijs, monster te nemen; hetzelfde geldt van eet- of drinkwaren, die langs den openbaren weg worden vervoerd of uitgesteld.

Art. 6.

Indien de daarbij betrokken bereider, verkooper of vervoer-

der dit wenscht, wordt hem bij het monster nemen een gedeelte van de te onderzoeken waar gelaten; indien de voorraad zulks toelaat de helft. De hem gelaten hoeveelheid wordt op dezelfde wijze verpakt, verzegeld en gewaarmerkt als de ter onderzoek medegenomene.

Art. 7.

Het monster bedoeld in art. 5 wordt onder toezicht van den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst deskundig onderzocht.

Indien daartoe aanleiding bestaat, maakt de Directeur van dit onderzoek proces-verbaal op en zendt dit onverwijld naar den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie, zoonoodig van toelichting of opmerking voorzien.

Art. 8.

Op voordracht van den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst kunnen door den Gouverneur voorschriften worden uitgevaardigd, waaraan bij fabricatie, bereiding of bewerking van eenige eet- of drinkwaar moet worden voldaan en worden bepaald, aan welke vereischten wat betreft samenstelling en verpakking de eet- of drinkwaar moet voldoen.

Art. 9.

Door den Gouverneur kunnen eveneens voorschriften worden gegeven betreffende:

- a. vervoeren, opslaan, bewaren, uitstellen, afleveren of toedienen van daarbij aangewezen ten verkoop voorhanden eet- of drinkwaren;
- b. de inrichting en het onderhoud van lokalen of gebouwen, waarin daarbij aangewezen eet- of drinkwaren worden vervaardigd, bewerkt of verkocht.

Art. 10.

Zoo dikwijls de zorg voor eene behoorlijke naleving van de bepalingen van deze verordening of van de krachtens haar uitgevaardigde Gouvernementsbesluiten zulks eischt, zijn de ambtenaren en beambten van den Openbaren Gezondheidsdienst bevoegd, al dan niet vergezeld van het door ieder hunner noodig geoordeeld personeel, alle plaatsen, waar vermoed

wordt, dat de bepalingen en verordening worden overtreden, zelfs zonder toestemming van de daarbij betrokken eigenaars, rechthebbenden of bewoners, binnen te treden.

Wordt hun de toegang geweigerd, dan verschaffen zij zich dien desnoods met inroeping van den sterken arm.

Is de plaats tevens eene woning of alleen door eene woning toegankelijk, dan treden zij deze tegen den wil van den bewoner niet binnen dan op een bijzonderen schriftelijken last van het Hoofd der Politie en in het bijzijn van den Kantonrechter of een Hulp-Officier.

Van dit binnentreden en van de redenen die daartoe geleid hebben, wordt door hen proces-verbaal opgemaakt, dat binnen tweemaal 24 uur aan den daarbij betrokkene in afschrift wordt medegedeeld.

Art. 11.

De ambtenaren en beambten genoemd in art. 4, zijn bevoegd de eet- en drinkwaren, waarvan een monster onderzocht en ondeugdelijk of schadelijk is bevonden, in beslag te nemen of ter inbeslagneming de uitlevering daarvan te vorderen, mits op vertoon van een door den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst onderteekende verklaring, waaruit van zoodanig onderzoek blijkt.

Van deze inbeslagneming wordt door den daarbij betrokken ambtenaar of beambte proces-verbaal opgemaakt.

Art. 12.

De ambtenaren en beambten van den Openbaren Gezondheidsdienst, benevens de ambtenaren in art. 12, Nos. 1—4 van het Wetboek van Strafvordering bedoeld, zijn, in afwachting van de onverwijld door hen in te roepen beslissing van den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst bevoegd, de bereiding, verkoop, vervoer of uitstalling te verbieden van, en in beslag te nemen de eet- of drinkwaren, die in kennelijken staat van bederf verkeeren of kennelijk niet voldoen aan de vereischten omschreven in een Gouvernementeel besluit op grond van art. 3.

Van deze inbeslagneming wordt door den daarbij betrokken ambtenaar of beambte proces-verbaal opgemaakt.

De vernietiging der in beslag genomen goederen, die in kennelijken staat van bederf verkeeren, kan door den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst worden gelast.

Art. 13.

De Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst doet den Gouverneur om de drie maanden verslag van het aantal onderzochte monsters, vaststelling van overtredingen en gegeven waarschuwingen toekomen.

Strafbepalingen.

Art. 14.

Hij, die eet- of drinkwaren bereidt, of doet bereiden, verkoopt of doet verkoopen, uitstalt, vervoert of doet vervoeren, die schadelijke bestanddeelen bevatten, in staat van bederf of ondeugdelijkheid verkeeren, of niet beantwoorden aan de voorschriften bedoeld in art. 8 wordt, tenzij mocht blijken, dat hij onkundig is en moest zijn van deze afwijkingen, veroordeeld tot een geldboete van f 5,— tot f 300,— met of zonder gevangenisstraf van 1 dag tot 1 maand.

De vernietiging der inbeslaggenomen goederen kan in het vonnis worden gelast.

Art. 15.

Bij onherroepelijke veroordeeling wegens het plegen van eenige overtreding dezer verordening of betaling der opgelegde boete, kan de overtreding in een of meer der plaatselijke nieuwsbladen bekend gemaakt worden met vermelding van den naam en de woonplaats van den overtreders, den aard der overtreding en de dagteekening van het proces-verbaal en van het vonnis.

Art. 16.

Met geldboete van ten minste f 5,— en ten hoogste f 300,— of gevangenisstraf van ten minste 1 dag en ten hoogste 3 maanden wordt gestraft hij, die niet voldoet aan een bevel of vordering krachtens deze verordening gedaan door een der ambtenaren bedoeld in art. 4, of de ambtenaren bedoeld in art. 12, Nos. 1—4 van het Wetboek van Strafvordering, alsmede hij, die eenige handeling door een dier personen ondernomen tot uitvoering van deze verordening bolet, beloumert of verijdelt.

Slotbepalingen.

Art. 17.

Bij het in werking treden dezer verordening vervallen:
de Notificatie van 31 December 1853 (P. B. 1854 N° 1),
houdende bepalingen ten aanzien van het luchten, uitslaan
en bewaren van huiden en vellen enz. als voorzorgs maatre-
gelen tegen de Cholera, zooals gewijzigd bij de Notificatie van
21 September 1854 (P. B. 1854 N° 10);
de Keur van 9 Juli 1869 (P. B. 1869 N° 12), houdende be-
palingen opzigtelijk de markt op Pietermaai.

Art. 18.

Deze verordening treedt in werking op een door den Gou-
verneur te bepalen tijdstip.

Gegoven te Willemstad, den 7den Augustus 1917.

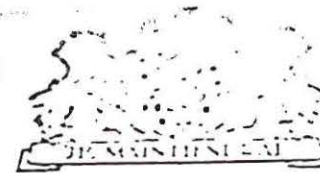
NUYENS.

De Gouvernements-Secretaris a. i.,
BOOMGAART.

Uitgegeven den 31n. December 1917.
De Gouvernements-Secretaris a. i.,
BOOMGAART.

A° 1958

N° 3

PUBLICATIEBLAD

LANDSBESLUIT HOUDENDE ALGEMENE MAATREGELEN van de 24ste december 1958 ter uitvoering van de artikelen 8 en 9 van de Verordening van de 7de augustus 1917 (P.B. 1917, no. 58), voorzover betreft sodawater, limonadesiroop, limonade en limonade gazeuse.

IN NAAM DER KONINGIN!

DE GOUVERNEUR van de Nederlandse Antillen,

In overweging genomen hebbende:
dat ter uitvoering van de artikelen 8 en 9 van de Verordening van de 7de augustus 1917 (P.B. 1917, no. 58), houdende bepalingen tot het tegengaan van de verkoop van voor de volksgezondheid nadelige eet- en drinkwaren op de eilanden Curaçao en Aruba, het nodig is het navolgende vast te stellen;

Heeft, de Raad van Advies gehoord, besloten:

Artikel 1

In dit landsbesluit wordt verstaan onder:

- a. *water*: voor menselijk gebruik geschikt drinkwater;

... op de koolzuurgas
... de drank als bedoeld in de
artikelen 6, 7, 8 en 9 op duidelijke wijze te zijn aangege-
ven

Artikel 6

Sodawater moet voldoen aan de volgende eisen:

- a. andere bestanddelen dan water waaraan koolzuurgas is toegevoegd, zomede de stoffen genoemd in artikel 10, moeten afwezig zijn;
- b. het moet helder zijn.

Artikel 7

Limonadesiroop moet voldoen aan de volgende eisen:

- a. andere bestanddelen dan de grondstoffen: suiker, vruchtenessence, vruchtensap, citroenzuur onderscheidenlijk citroensap, melkzuur, en een onschadelijk kleurstof, zomede de stoffen genoemd in artikel 10, moeten afwezig zijn.
- b. het suikergehalte moet tenminste 53 gram per 100 gram limonadesiroop bedragen.

Artikel 8

Limonade moet voldoen aan de volgende eisen:

- a. andere bestanddelen dan limonadesiroop en water, zomede de stoffen genoemd in artikel 10, moeten afwezig zijn;
- b. het suikergehalte moet tenminste 8 gram per 100 gram limonade bedragen.

Limonade gaseus moet voldoen aan de volgende eisen:

- a. andere bestanddelen dan limonadesiroop en water waaraan koolzuurgas is toegevoegd, zomede de stoffen genoemd in artikel 10, moeten afwezig zijn; toevoeging van een onschadelijk, niet hemolytisch werkend schuimmiddel is evenwel geoorloofd.
- b. het suikergehalte moet tenminste 8 gram per 100 gram limonade gaseuse bedragen.

Artikel 10

De in de artikelen 6, 7, 8 en 9 genoemde dranken moeten voorts voldoen aan de volgende eisen:

- a. zij mogen niet beschimmeld zijn;
- b. gisting mag niet aanwezig zijn;
- c. geur of smaak mogen niet dof of abnormaal zijn;
- d. schadelijke bestanddelen moeten afwezig zijn;
- e. ondeugdelijke ingrediënten mogen daarin niet verwerkt zijn;
- f. zij mogen niet meer dan 200 lactosevergisters per liter bevatten;
- g. zij mogen noch in 0.1 cc., noch in een geringere hoeveelheid, kweekbare colibacteriën bevatten;
- h. zij mogen geen pathogene kiemen bevatten.

Artikel 11

Indien en voorzover zulks noodzakelijk is ter verbetering van de houdbaarheid, de smaak en de kleur van de dranken genoemd in de artikelen 6, 7, 8 en 9, mogen daaraan in geringe hoeveelheid stoffen worden toegevoegd,

PUBLICATIEBLAD

LANDSBESLUIT HOUDENDE ALGEMENE MAATREGELEN van de 12de augustus 1975 ter uitvoering van artikel 18 lid 3 van de Verordening van de 7de augustus 1917 (P.B. 1917, no. 58), houdende bepalingen tot het tegengaan van de verkoop van voor de volksgezondheid nadelige eet- en drinkwaren, alsmede ter bevordering van een deugdelijke samenstelling van eet- en drinkwaren.

IN NAAM DER KONINGIN!

DE GOUVERNEUR van de Nederlandse Antillen.

In overweging genomen hebbende:

))
dat het ter uitvoering van artikel 18 lid 3 van de Verordening van de 7de augustus 1917 (P.B. 1917, no. 58), houdende bepalingen tot het tegengaan van de verkoop van voor de volksgezondheid nadelige eet- en drinkwaren, alsmede ter bevordering van een deugdelijke samenstelling van eet- en drinkwaren, zoals gewijzigd, het laatst bij landsverordening van de 9de oktober 1959 (P.B. 1959, no. 143), wenselijk is deze verordening van toepassing te verklaren op het eilandgebied Bonaire;

De Minister van Volksgezondheid heeft op 12 augustus 1975 het volgende besluit genomen:

De Minister van Volksgezondheid heeft het besluit genomen van de verkoop van een aantal bepaalde soorten medische en drinkwater alleen te betreffen de levering van een deugdelijke samenstelling van zout- en drinkwater, zoals gewaagd is geheel van toepassing op het afdelingsgebied Bonaire.

Artikel 2

Dit landsbesluit houdende algemene maatregelen treedt in werking met ingang van de dag na die van zijn afkondiging.

Gegeven te Willemstad, de 12de augustus 1975.

B. M. LEITO.

De Minister van Volksgezondheid.

L. DA COSTA GOMEZ.

Uitgegeven de 1ste september 1975.

De Minister van Algemene Zaken.

J. M. G. EVERTSZ.

BEZOEK VAN DELEGATIE UIT NEDERLANDDHR. DONIA - DHR. SCHUTTELAAR EN DHR. HERSTELPROGRAMMA OVERZICHT VAN 4 NOVEMBER T/M 12 NOVEMBER 1987

WOENSDAG 4 NOV. : MIDDAG - 14.45 AANKOMST DELEGATIE UIT NEDERLAND.
 - 4.00 VERGADERING MET HET BUREAU

DONDERDAG 5 NOV. : OCHTEND - 8.30 RONDLEIDING BIJ DE HOLLANDSE BAK-
 KERIJ DOOR DHR. BREWSTER.
 - 10.00 BEZOEK AAN DHR. DA COSTA GOMEZ
 VAN DE ANTILLIAANSE BROUWERIJ EN
 RONDLEIDING.
 : MIDDAG - 12.00 LUNCH
 - 3.00 VERGADERING MET DHR. LUCIA VAN
 CURACAO WIRE PRODUCTS EN RONDLEI-
 DING IN FABRIEK.
 - 5.00 *Evaluatie op kantoor*
 : 'S AVONDS - 8.30 KENNISMAKING VERGADERING MET BE-
 STUUR *Commentaribond*

VRIJDAG 6 NOV. : OCHTEND - 9.00 GESPREK MET DE MINISTER PRESIDENT,
 DHR. MARTINA
 - 10.00 VERGADERING BIJ LANDSLABORATORIUM
 MET DR. EUSTACIA, DHR. GIJSBERTHA
 EN DHR. ENSING
 : MIDDAG - 12.00 LUNCH. MEDEWERKSTER JARIG.
 MEJ. J. CLIFTON

VRIJDAG 6 NOV. : MIDDAG - 2.30 GESPREK MET RONDLEIDING.

DHR. SENIOR EN DHR. SEPHOS

Vruchtensap fabriek e.a.

ZATERDAG 7 NOV. : VRIJE WEEKEND

ZONDAG 8 NOV. : VRIJE WEEKEND

MAANDAG 9 NOV. : OCHTEND - 9.00 GESPREK MET DHR. BOENDER, DHR.

BUDDING, DHR. LIBIER, DHR. TONZEN,
DHR. KUSTER EN DHR. BONAFASIA VAN
DE TECHNISCHE AFDELING VAN DE
UNIVERSITEIT VAN DE NEDERLANDSE
ANTILLEN.

: MIDDAG - 12.00 LUNCH / UNIVERSITEIT VAN DE NEDER-
LANDSE ANTILLEN.

- ⁴ 2.30 BEZOEK BIJ DHR. DOERGA VAN HET
BEDRIJF "ALESIE" *Rust e.a.*

----- 3.15 *Hr. van Wittmarschen - Ontw. Samenw. (VENONA)*

DINSDAG 10 NOV. : OCHTEND - 9.00 GESPREK MET DHR. ROSA VAN LIMEN-

TOS ANTIYANO EN RONDLEIDING.

MAISISOJA -OLIE

- 9.30 VERGADERING BIJ COMPACK N.V. MET
DHR. FLIPSE EN RONDLEIDING IN FA-
BRIEK. *VLEES WAREN -*

: MIDDAG - 12.³00 LUNCH *Met directie VD*

- 2.30 VERGADERING MET DHR. KOOL VAN
ANTILLEAN SOAP COMPANY EN RONDLEI-
DING IN FABRIEK.

- 3.30 VERGADERING MET DHR. LIEUW VAN
HET BEDRIJF SOFTEX

WOENSDAG 11 NOV. : OCHTEND - 8.30 AFSpraak MET DE GEDEPUTEERDE,
DHR. DIAZ.
VERVOLGGESPREK MET DE GEDEPUTEER-
DE, MEJ. WOUT.
- 10.30 GESPREK MET MINISTER DE CASTRO
ECON. ZAKEN
- 12.00 LUNCH
: MIDDAG - 3.00 RONdleIDING BIJ ZUIKERTUINTJE EN
BAKKERIJ.
- PERSCONFERENCE

DONDERDAG 12 NOV. : OCHTEND - 9.00 RONdleIDING EN GESPREK.
DHR. LAKER. - HYGIËNISCHE DIENST
GGD
- 10.30 EVALUATIE VAN HET BEZOEK OP
KANTOOR.
: MIDDAG - VERTREK DELEGATIE NAAR NEDERLAND.

STICHTING KONSUMENTEN BELANGEN:

*Beurs en Nieuwsberichten
Dinsdag 12 Nov '87*

WETGEVING EN ONDERZOEK MOETEN LEIDEN TOT BETERE PRODUCTEN

WILLEMSTAD - Hoe weet U of die belegen kaas die u koopt wel belegen en niet jong is? Hoe weet U of de slager al dan niet (het schadelijke) sulfiet door het gehakt heeft gemengd? En hoe weet U of de uiterste verkoopdatum van die koekjes niet al lang en breed overschreden is? Antwoord: dat weet U niet. Maar als het aan de Fundashon pa Konsomidor, de Stichting Konsumenten Belangen, ligt, zal dat binnen afzienbare tijd veranderen. Vertegenwoordigers van de Nederlandse Konsumenten Kontakt en het Rijks-Kwaliteitsinstituut voor Land- en Tuinbouwprodukten in Wageningen, gaan de Stichting helpen bij het uitvoeren van onderzoek naar voedingswaren en andere artikelen. Maar daarnaast zullen de Antilliaanse en eilandelijke overheden die in 1917 opgestelde en in 1953 aangepaste Eet- en Drinkwarenverordening moeten gaan aanpassen aan de eisen van de tijd, wil het vaststellen van kwaliteitseisen enig succes sorteren.

met het vitaminegehalte in potjes babyvoeding. Ook is niet gezegd dat we op Curacao persé dezelfde zware eisen moeten stellen aan het voedsel als in de Verenigde Staten: als daar in een doos met kippevles één nietje wordt aangetroffen, wordt de hele doos diepgevroren vlees afgekeurd.

..... ANA ALCANTARA .....

de stageplaats bij het Rikilt in Nederland betreft. De Nederlandse overheid heeft, voor het doen laten uitvoeren van kwaliteitscontroles een startsubsidie van Fl. 30.000.- (Ned. cour.) gereserveerd. Door de overheids bezuinigingen is de subsidie van F. 100.000.- die Konsumenten Belangen kreeg, echter met 10 procent verlaagd, zodat de stichting niet over voldoende middelen zal beschikken om op langere termijn die onderzoeken geheel zelf te bekostigen, zonder dat daar andere inkomsten tegenover staan. Om die reden denkt men voor de voordichtingskrant een bedrag te vragen. Daarnaast heeft men dit jaar zowel bij het land als bij de eilandelijke overheid een subsidieaanvraag ingediend, die, naar men verwacht,

tenminste voor een deel gehonoreerd zullen worden.

Hoewel er nog heel veel te reguleren valt, hebben enkele lokale producenten al verklaard aan enkele van de vertegenwoordigers van de Konsumenten Belangen te zullen voldoen. Zo zal zeer binnenkort op zakken rijst een uiterste verkoopdatum vermeld worden en ook op verpakte vleeswaren zal te zien zijn tot wanneer deze houdbaar zijn.

Ook aan de kwaliteit van de papieren babyluiers zal wat gedaan worden en de kwaliteit van worst is inmiddels verbeterd: meer vlees en minder vet. Het zijn stapjes in de richting van eerlijke produkten voor een redelijke prijs die voor de volksgezondheid geen gevaar opleveren.

WILLEMSTAD - De heer L. Donia, directeur van Nederlandse consumentenorganisatie "Konsument Kontakt": De reclamespot van vijf minuten over de Fundashon pa Konsomidor is een cadeau van Konsument Kontakt.

By de controle op kwaliteit en prijzen van artikelen spelen drie partijen een rol: de consument (die zich bewust moet zijn van de eisen die hij mag stellen aan voedings- en andere middelen), de producent (die waar voor zijn geld moet leveren en die geen ondeugdelijke artikelen zou kunnen mogen aanbieden) en de overheid (die moet zorgen dat er wetten zijn die kunnen garanderen dat de consument krijgt waar hij recht op heeft en die voor producenten en winkeliers duidelijkheid schept waar hij zich aan te houden heeft).

Wordt aan al die voorwaarden voldaan dan kan men spreken van een ideale situatie, maar zover is het nog lang niet. Wel wordt, zowel van de kant van de Overheid, gewerkt aan het stimuleren en realiseren van verbeteringen die tot een ideale situatie moeten gaan leiden. Om met de overheid te beginnen: er wordt momenteel onderzocht hoe men tot oprichting en invulling van "kwaliteitsbureaux" kan komen. De Stichting Konsumenten Belangen denkt dat een dergelijk bureau veel goed werk kan verrichten, maar is niet helemaal gelukkig met het feit dat daarin ook handelaren zouden komen te zitten.

"Het is natuurlijk een vreemde zaak dat handelaren en producenten een kwaliteitsoordeel over onder andere hun eigen produkten moeten gaan uitspreken", aldus mevrouw Ana Alcantara, die belast is met de leiding van de Stichtingswerkzaamheden.

"Bovendien zal het kwaliteitsbureau zich gaan richten op het vaststellen van de staat waarin de produkten de fabriek zullen verlaten, terwijl wij juist willen dat het produkt wordt getest zoals dat aan de consument in de winkel wordt aangeboden. Wij zijn er zuiver voor de consument". Om die reden ziet de Stichting voor zichzelf een eigen, onafhankelijke taak; naast een kwaliteitsbureau.

De Stichting stelt zich ten doel de consument goed voor te lichten, onder andere door binnenkort (weer) te beginnen met het uitbrengen van een informatiekant. Eerst vier maal per jaar, maar later hoopt men een keer per maand een krant te kunnen uit-

brengen. Het bureau zal ook een handje mee in de voorlichting door ruimte vrij te maken voor de Stichting in haar wekelijkse uitzending op de televisie. Het Nederlandse "Konsumenten Kontakt" heeft bovendien toegezegd dat zij de kosten op zich zullen nemen van een vijf minuten durende reclamespot, die gemaakt zal worden door de op Aruba wonende cineast René van Nie, die voor Konsumenten Kontakt in Nederland al de nodige reclamefilms heeft gemaakt.

Het voorlichten van de consument is niet genoeg, want als de consument zich beter bewust is van wat hij wel en niet moet kopen, moet hij wel de mogelijkheden hebben om te kunnen kiezen en de artikelen moeten kunnen worden getest. Dat laatste gebeurt gedeeltelijk door keurmeesters van de GGD, die winkels bezoeken en containers controleren (al dan niet met medewerking van de Veterinaire Dienst), maar de mogelijkheden tot wetenschappelijke laboratorium analyse zijn hier beperkt.

Het Rijks-Kwaliteitsinstituut (Rikilt) heeft aangeboden om een stageplaats ter beschikking te stellen aan iemand van bijvoorbeeld het Landslaboratorium, om op die manier iemand te kunnen opleiden die, terug op Curacao, kwaliteitsanalyses van voedingsmiddelen kan maken. Ook zullen de heren Donia en Schutelaar van Konsumenten Kontakt en de heer Herstel van het Rikilt bij hun terugkeer naar Nederland (ze zijn momenteel op Curacao om de Stichting Konsumenten Belangen te adviseren) produkten meenemen waarover de laatste tijd veel klachten zijn gemeld. Die produkten zullen dan in Nederland onderzocht worden en het rapport dat daarover zal worden opgesteld wordt gebruikt om hier ter plaatse met fabrikanten en politici te bespreken.

Voor Curacao zullen overigens niet zondermeer dezelfde eisen aan voedingsmiddelen gesteld worden als in Nederland. De kwaliteit van voedsel in de tropen kan zich namelijk anders gedragen dan in het koele Nederland. Zo wil men ondermeer gaan onderzoeken hoe het gesteld is

Het lijkt in eerste instantie eenvoudig om te verlangen dat er een goede wet wordt opgesteld, maar daar kunnen nogal wat haken en ogen aan zitten. Wat te doen met lokaal gefabriceerde en beschermde produkten, die niet aan de eisen voldoen.

Volgens de ene wet kan men dan verlangen dat het produkt uit de handel moet worden genomen, maar volgens de andere wet kunnen er geen produkten geïmporteerd worden. Dan zit de consument met het probleem dat hij geheel van het produkt verstoken blijft, totdat de importbeperkende maatregelen zijn opgeheven, danwel dat het lokale produkt verbeterd is. Een betere kwaliteit vuilniszakken (om maar een voorbeeld te noemen) verlangen, kan bovendien ook tot prijsstijgingen leiden.

Een ander punt is: wat doe je met de afgekeurde produkten? Thans is het zo dat alle produkten die worden afgekeurd vernietigd moeten worden. Maar een partij aardappelen die ongeschikt is voor menselijke consumptie, kan misschien nog prima geschikt zijn als veevoer. Toch blijven weggooien? Of trachten de wet zo te veranderen dat die aardappelen aan varkensfokkers verkocht kunnen worden?

De afgelopen twee weken zijn er door vertegenwoordigers van de Stichting Konsumenten Belangen, het Rikilt en Konsumenten Kontakt verschillende gesprekken gevoerd met bedrijven, het Lands Laboratorium, de UNA en diverse politici. Minister-President Don Martina heeft daarbij toegezegd te zullen laten onderzoeken hoe de wetgeving kan worden aangepast. Gedeputeerde Diaz en Wout zeiden toe een voorstel van de stichting Konsumenten Belangen te zullen bestuderen en hebben in principe toegezegd te zullen meewerken op financieel terrein voor wat

Consumentenbond gaat produkten testen

AMIGOE
Donderdag 12 Nov.
1987

WILLEMSTAD — De Curaçaose Consumentenbond (Fundashon pa Konsumido) zal in samenwerking met het Rijks- Kwaliteits Instituut in Nederland, verschillende produkten die lokaal in de winkels verkocht worden, op kwaliteit gaan testen. Niet alleen lokale produkten, maar ook buitenlandse en zelfs ook Nederlandse etenswaren, komen voor deze testen in aanmerking. Omdat niet alles getest kan worden, zal men vooralsnog die produkten naar Nederland sturen, waar de meeste klachten over binnenkomen bij de Consumentenbond. De Nederlandse regering heeft voor dit project een startsubsidie van 30.000 gulden gegeven.

Er bestaat al een jarenlange samenwerking met de organisatie Konsumenten- kontakt in Nederland die ook produkten laat testen door het Rijks- Kwaliteits Instituut. Bert Donia van Konsumenten- kontakt en de heren Henk Herstel en Marcel Schuttelaar van het Kwaliteits- instituut, zijn momenteel op Curaçao voor de besprekingen. Er zijn bezoeken gebracht aan bewindsvoerders, bedrijven en lokale industrieën om poolhoogte te nemen van de lokale situatie.

Het ligt in de bedoeling dat het landslaboratorium in samenwerking met de Universiteit, de kwaliteits- controle op den duur overneemt. Daar zijn volgens Bert Donia voldoende technische mogelijkheden voor aanwezig. Zeker als iemand van

het landslaboratorium bij het Rijks Kwaliteits Instituut stage komt lopen, hetgeen in de bedoeling ligt.

Tijdens een evaluatie- vergadering moet bepaald worden welke produkten het eerst getest zullen worden. Directrice Ana Alcantara van de Consumentenbond legde gistermiddag tijdens een persconferentie uit dat afgegaan wordt op de klachten die bij de bond binnen komen over bepaalde produkten. Keukenolie zal bijvoorbeeld zeker getest worden, omdat over de samenstelling daar van veel klachten bestaan. Ook de lokaal gefabriceerde worst was voor veel consumenten aanleiding om bij de Consumentenbond aan te kloppen. Inmiddels is echter de belofte gedaan dat het vetgehalte drastisch verminderd zal worden. Zo zijn er verschillende produkten waarover de consument klachten heeft.

Het zijn niet alleen lokale produkten die op kwaliteit getest zullen worden: ook bepaalde buitenlandse produkten worden naar Nederland opgestuurd. Het is bijvoorbeeld vaak de vraag of bepaalde voedingswaarden in de tropen ook standhouden. Dat zijn zaken die onderzocht zullen worden.

De Nederlandse delegatie heeft op Curaçao een beetje "rondgeneusd" bij de lokale fabrieken in diverse winkels. Over de technische installaties in de fabrieken, lieten de delegatie- leden zich positief uit: daarmee moeten kwalitatief goede produkten gemaakt kunnen

worden. Dat veel artikelen in de winkels niet voorzien zijn van "uiterste verkoopdata" of dat deze soms verlopen zijn, was voor de delegatie een onaangename verrassing. Ana Alcantara verklaarde dat dit een kwestie is die alle aandacht heeft.

Problematisch is echter dat de lokale eet- en drinkwaren verordening uit 1917 stamt en zeer verouderd is. Ook hierin probeert de Consumentenbond verandering te brengen. Er is een wetsvoorstel in de maak die deze wet moet moderniseren. Dan pas kan er opgetreden worden tegen diegenen die de wet overtreden. Momenteel kan de Consumentenbond niet veel meer doen dat bepaalde gegevens in de publiciteit brengen en de betrokkenen waarschuwen.

Dat de centrale regering ook bezig is met de oprichting van een kwaliteits- bureau, hoe't volgens Alcantara de plannen van de Consumentenbond niet in de weg te staan. Een groot verschil tussen de plannen van de regering en die van de Consumentenbond, is volgens Alcantara dat de regering de produkten direct uit de fabriek controleert, terwijl de Consumentenbond deze uit de winkelrekken haalt. "Wij willen controleren wat de consument voorgeschoteld krijgt." Bovendien garandeert de Consumentenbond onafhankelijkheid terwijl in het kwaliteitsbureau ook de Vereniging Bedrijfsleven Curaçao (VBC) en de organisatie van lokale fabrikanten (Asina) zullen deelnemen.

KK KONSUMENTEN KONTAKT

Konsumenten Kontakt
werkt samen met fundashon pa konsumidó:

Voedingsonderzoek op Curaçao

De consumentenorganisatie op Curaçao, de fundashon pa konsumidó heeft Konsumenten Kontakt uitgenodigd om samen te werken bij het opzetten van voedingsonderzoek. Bert Donia, directeur van Konsumenten Kontakt en voedingsdeskundige Marcel Schuttelaar stelden zich ter plekke van de voedingsituatie op de hoogte. Ze kwamen van hun werkbezoek terug met tassen vol voedselproducten. De producten gingen regelrecht naar het Rijks- en Kwaliteitsinstituut voor Land- en Tuinbouwproducten (RIKILT) in Wageningen. Voor onderzoek. Met de resultaten zal de Curaçaose consumentenorganisatie druk uitoefenen op overheid en bedrijven om de voedselkwaliteit te verbeteren. Want dat is hard nodig.

De voedselproductie van Curaçao zelf is zeer beperkt. Er zijn enkele industrieën die geïmporteerde grondstoffen verwerken. Zoals het vleeswarenbedrijf Compack, vruchtensapbottelaar Ritz en rijstproducent Alesci. Maar verreweg de meeste voedselproducten moeten worden geïmporteerd. Levensmiddelen komen voor een groot deel uit de Verenigde Staten, Nederland en Venezuela. Tal van in Nederland bekende grote merken worden daar in de supermarkten aangetroffen. Importcontrole kan idetroffen. Importcontrole kan in zo'n situatie voorkomen dat slechte partijen voedsel het eiland overspoelen. Deze controle is slecht, voor zover de KK-medewerkers konden nagaan. Marcel Schuttelaar daarover: "De consument is volledig overgeleverd aan de goede wil van importeurs. De hygiënische dienst wordt door de importeur meestal alleen ingeschakeld om de schade van een afgekeurde partij te kunnen verhalen. Verder gaan er op Curaçao nogal wat geruchten dat verouderde levensmiddelen geïmporteerd worden. Dergelijke partijen zouden voor weinig geld door handelaren worden opgekocht en voor het volle pond aan de consument worden doorverkocht. Voor geïmporteerde producten gelden de eisen die in het land van herkomst aan het

produkt en de etikettering worden gesteld. Maar onduidelijker wordt het als het gaat om onverpakte producten als vlees, gevogelte, vis, groente en fruit, die op Curaçao uitsluitend worden geïmporteerd." Er kan in die gevallen nauwelijks worden nagegaan of bij de teelt of conservering schadelijke stoffen zijn gebruikt. Onderzoek naar de aanwezigheid van resten bestrijdingsmiddelen staat dan ook hoog op de prioriteitenlijst van de Curaçaose consumentenorganisatie.

Grondstoffen

Ook over de kwaliteit van de gebruikte grondstoffen is weinig bekend. Zo vermoedt de consumentenorganisatie dat bijvoorbeeld appelsap uit Venezuela, dat tegen dumprijzen op Curaçao wordt afgezet, nauwelijks appel bevat. Ook vraagt men zich af of lokaal geproduceerde sojaolie inderdaad van sojabonen wordt gemaakt. Er komen nogal wat klachten binnen over stukjes glas en hout in plaatselijk geproduceerd meel. Afgekeurd vlees en kip uit de Verenigde Staten wordt volgens ingewijden regelmatig doorverkocht.

Kleurstoffen en conserveermiddelen

De controle die de hygiënische dienst van Curaçao op voedingsmiddelen verricht is zeer beperkt en gebaseerd

op een sterk verouderde wetgeving. De warenwet van Curaçao is een eet- en drinkwarenverordening die dateert uit 1917. Slechts een beperkt aantal producten moet aan minimale eisen voldoen. Volgens Marcel Schuttelaar is de fabrikant in de praktijk vrij om te doen en laten wat hij wil. "Een vertegenwoordiger van de vleeswarenfabriek Compack vertelde ons dat hij sulfiet aan gehakt en een rode kleurstof aan een worstsoort toevoegt. In Nederland is dat

verboden. Bij een bakkerij kregen we te horen dat een heel kleurtje voor banket bij de plaatselijke drogist werd gehaald. Om welke kleurstof het gaat is dan onduidelijk. Bacteriologisch onderzoek van voedingsmiddelen wordt op Curaçao zelden uitgevoerd. De meeste controle gebeurt op het oog. De gezondheidsdienst beperkt zich voornamelijk tot controle van de hygiëne in een bedrijf."

Etikettering

Wie boodschappen gaat doen op Curaçao komt voor enkele verrassingen te staan. Zo is het volstrekt onduidelijk of de producten geen schadelijke bestanddelen bevatten. Op Curaçao worden geen eisen gesteld aan de etikettering. Locale producten of niet-merkartikelen zijn vaak slecht geëtiketteerd. Op een fles Malta, een gezondheidsdrank voor kinderen, staan kreten als energetisch en vitaliserend. Maar niets over het feit dat het voor ongeveer tien procent uit suiker bestaat. In dieetfris-

drank zit altijd een suikervervanger. Maar welke dat is en in welke hoeveelheid het is toegevoegd wordt niet vermeld. Fraaie slogans en reclamekreten kwamen de KK-vertegenwoordigers genoeg tegen. Bijvoorbeeld een Deens gezondheidsdrankje met de kreet "aanbevolen door artsen".

Van een uiterste verkoopdatum voor vers-producten hebben ze op Curaçao kennelijk nog nooit gehoord. Een tenminste houdbaar tot datum voor produkten die meerdere maanden goed blijven, ontbreekt regelmatig. Voor de consument in tropische landen is het van groot belang dat produkten van een houdbaarheidsdatum zijn voorzien. Marcel Schuttelaar: "De houdbaarheidsdatum ontbreekt op bijvoorbeeld gepasteuriseerde melk of verpakt vlees. Bij een aantal produkten die wel voorzien waren van een datum constateerden we zo nu en dan overschrijdingen van die datum. Lang houdbare produkten

uit Nederland (Domo en Creamex) werden nog verkocht na het verstrijken van de datum. We zullen onderzoeken of hier sprake is van fouten in de distributie of dat er oude partijen zijn weggewerkt."

Conclusie

In gesprekken die Konsumenten Kontakt en de Fundashon pa Konsumidó met de overheid op Curaçao voerde is toegezegd dat de levensmiddelenwetgeving wordt verbeterd. Daarnaast is voedingsonderzoek hard nodig. De Fundashon de Konsumidó zal dit onderzoek samen met Konsumenten Kontakt opzetten. Bovendien is het de bedoeling dat analisten en

keurmeesters op Curaçao worden bijgeschoold, zodat de analyses in de toekomst zo snel mogelijk ter plekke kunnen gebeuren. Bert Donia van Konsumenten Kontakt: "Voedingsonderzoek is belangrijk om kwaliteitsverbeteringen te bewerkstelligen. De resultaten kunnen aanleiding zijn om bij de overheid maatregelen af te dwingen. De resultaten van de eerste serie voedingsonderzoeken kunnen voor de Curaçaose consumentenorganisatie een wapen zijn in de strijd voor een betere bescherming van de consument."

PROTECTIE

De economie van Curaçao heeft de afgelopen jaren flinke klappen opgelopen. De raffinaderij waar 2000 mensen hun brood verdienen is verouderd. En het toerisme verloopt moeizaam, nu vooral de Amerikanen het laten afweten. Vandaar dat de regering

van het eiland er alles aan doet om lokale bedrijven te stimuleren. Een groot deel van deze bedrijven heeft een "protectie" of "bescherming" gekregen. Zij hebben een alleenrecht van afzet op het eiland. De consumentenorganisatie van Curaçao heeft daarmee noodgedwongen ingestemd onder een aantal voorwaarden. De belangrijkste daarvan zijn een vaste prijsgarantie en een goede kwaliteit. Om deze kwaliteit te onderzoeken is afgesproken dat er een "Nationaal Controlebureau" zal komen. Beschermde produkten moeten door dit bureau worden onderzocht, zodat de kwaliteit gewaarborgd wordt. De consumentenorganisatie is een groot voorstander van zo'n bureau. Maar men vreest dat dit, ondanks toezeggingen van de ondernemers en de overheid, de komende jaren niet van de grond komt. Voor Fundashon pa Konsumidó is dat een reden om zelf voedingsonderzoek te gaan doen. Omdat de onderzoeksfaciliteiten op het eiland beperkt zijn gaat dit in eerste instantie bij het RIKILT in Nederland gebeuren. Voor het onderzoek is een subsidie beschikbaar gesteld door het ministerie van Economische Zaken.

Volkskrant 1987-12-03

Controle op voedsel laat op Curaçao veel te wensen over

DEN HAAG (ANP)— De controle op de kwaliteit van levensmiddelen schiet op Curaçao ernstig te kort. Die conclusie valt nu al te trekken uit een nog niet helemaal afgerond onderzoek, dat Konsumenten Kontakt heeft ingesteld op verzoek van de Curaçaose zusterorganisatie Fundashon pa Konsumido.

Directeur Donia en voedingsdeskundige Schuttelaar van Konsumenten Kontakt zijn een paar weken geleden op het eiland geweest. Ze kwamen terug met „tassen vol” voedselprodukten die nu worden onderzocht door het Rijks- en Kwaliteitsinstituut voor Land- en Tuinbouwprodukten (Rikilt) in Wageningen.

De uitslag van het onderzoek is nog niet binnen, maar op grond van een aantal waarnemingen die op het eiland werden gedaan, zijn al wel enkele conclusies te trekken. Zo hoeft op Curaçao op de etiketten van de voedselprodukten in het geheel niet vermeld te worden wat erin zit, en is het op het eiland bijvoorbeeld nog steeds toegestaan sulfiet aan het gehakt toe te voegen. De KK-vertegenwoordigers kwamen ook een bakkerij tegen die een gele kleurstof aan zijn banket toevoegde. De kleurstof werd bij een plaatselijke drogist gehaald maar niemand kon zeggen wat voor stof het was.

De plaatselijke overheid heeft inmiddels toegezegd dat de levensmiddelenwetgeving verbeterd zal worden. Ook komt er een nationaal controlebureau.